

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Nordisk råd
Den sosialdemokratiske gruppe

Deres ref

Vår ref
17/58-

Dato
05.05.2017

Svar på skriftlig spørsmål E 10/2017 fra Nordisk råd om nulltoleranse mot rasisme og hatretorikk i barneomsorg og skole

Tematikken som Nordisk råds sosialdemokratiske gruppe reiser i det skriftlige spørsmålet er sentral i hele Norden, og noe som Nordisk ministerråd også er svært opptatt av. De nordiske landene og Færøyene, Grønland og Åland arbeider, både nasjonalt og i fellesskap, for å styrke den forebyggende innsatsen. Dette gjør de blant annet gjennom Nordisk ministerråds program Demokrati, Inkludering og Sikkerhet (DIS).

Tematikken ble også drøftet på det nordiske ministerrådsmøtet for utdanning og forskning (MR-U) den 4. mai. Her var det en temadiskusjon med tittelen *Utdanningens dannelsesoppdrag i polariseringens og ekstremismens tid. Hvordan bidrar barnehager og skoler til et samfunn der alle er inkludert? Hvilken rolle spiller kritisk tenkning og refleksjon i skolen?*

Gjennom DIS-programmet har MR-U opprettet et nordisk nettverk for å arbeide forbyggende med demokrati, inkludering og sikkerhet innen barnehage- og utdanningssektoren. Som en del av dette nettverket gjennomføres det i 2017 en nordisk pilotering av læringsressurser utviklet av Europarådet med støtte fra EU - *Teaching Controversial Issues* rettet mot lærere og *Managing Controversy* rettet mot skoleledere. Formålet med piloten er å gi lærere og skoleledere økt kompetanse og konkrete verktøy for å engasjere unge mennesker i dialog og diskusjon om kontroversielle og utfordrende temaer.

Flere land har nylig gjennomført, eller er i ferd med å gjennomføre, endringer i sine styringsdokumenter overfor både barnehage og skole. Som eksempel skal det i Norge fastlegges ny rammeplan for barnehagen i 2017. Den nye rammeplanen gir barnehagen enda tydeligere

forpliktelser knyttet til forebygging av rasisme og hatretorikk. I ny overordnet del av læreplanverket for skolene i Norge, som nå er på høring, understrekes det at skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, og bidra til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap. Skolen skal formidle kunnskap og holdninger som fremmer likeverd og likestilling. Det fremheves at den enkelte elev har krav på å bli verdsatt og behandlet likeverdig ut fra den enkeltes forutsetninger og behov, uten å bli utsatt for diskriminering. Skolens klare mangfoldsperspektiv vil på lengre sikt kunne bidra til å redusere omfanget av rasisme, intoleranse og hatefulle ytringer. Som en følge av innføringen av ny overordnet del, tas det sikte på å innføre tre tverrfaglige emner i skolen: *Demokrati og medborgerskap*, *Bærekraftig utvikling* og *Folkehelse og livsmestring*.

Fire av de nordiske landene har relativt nylig (2014-2017) utarbeidet handlingsplaner mot voldelig ekstremisme, hatefulle ytringer, rasisme og/eller relaterte tema. Planer, tiltak og aktører fremgår av den vedlagte oversikten utarbeidet av DIS-prosjektet. De nordiske landenes politikk har i stor grad satset på generelle og universelle forebyggende tiltak for et godt lærings- og oppvekstmiljø, heller enn å iverksette særtiltak rettet mot enkeltgrupper.

Den 2.- 3. mai arrangerte ministerrådet og formannskapet en nordisk konferanse om barnehagen og skolen som sentrum for inkludering og demokratisk medborgerskap. Formålet med konferansen er å belyse hvordan barnehagen og skolen styrker opplevelsen av tilhørighet og deltakelse, senker forekomsten av hatefulle ytringer, og hvordan man gjennom dette reduserer faren for marginalisering og utenforskap, og i ytterste fall begrenser tilløp til radikalisering og voldelig ekstremisme. Konferansen var rettet mot personer med ansvar for politikkutvikling, forskning og praksis på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå i de nordiske landene.

Felles nordisk satsning på arbeidet mot hatefulle ytringer

De nordiske likestillingsministrene (MR-JÄM) vedtok i 2015 samarbeidsprogrammet for 2015-2018, *Tillsammans för jämställdhet – ett starkare Norden*, hvor et av fokusområdene er likestilling i det offentlige rommet, der arbeidet mot kjønnsbaserte hatefulle ytringer ble prioritert. Formålet med arbeidet, som ble startet under Danmarks formannskap i 2015, er å forebygge og bekjempe hatefulle ytringer og konsekvenser av det i den offentlige debatten og i det offentlig rom. Det er et klart uttrykt mål at kvinner og menn, jenter og gutter i Norden skal ha like muligheter og lik tilgang til media og på like vilkår kunne delta i den offentlige debatten.

Forskning har vist at menn i noe større grad enn kvinner utsettes for hat og trusler når de deltar i samfunnsdebatten på sosiale medier. Samtidig er det slik at hatytringer rettet mot kvinner i større grad er seksualisert hat som retter seg mot kjønn, seksualitet og utseende.

Selv om det arbeides godt i flere sektorer i alle landene, er det behov for mer kunnskap og god informasjon. De nordiske likestillingsministrene har derfor valgt å prioritere arbeidet mot kjønnsbaserte, hatefulle ytringer ved å igangsette følgende tiltak:

- *Felles nordisk kartlegging*
MR-JÄM har gitt NIKK (Nordisk informasjon for kunnskap om kjønn) i oppdrag å utarbeide en felles kartlegging for hele Norden som ferdigstilles våren 2017. NIKKs kartlegging skal redegjøre for omfang og juridiske aspekter av saken samt komme med anbefalinger til juridiske og politiske tiltak og virkemidler. Kartleggingen vil bli presentert på en internasjonal konferanse om hatefulle ytringer i juni 2017.

- *Informasjonspakke rettet mot barn og unge 13-18 år*
Den nordiske kartleggingen skal følges opp med produksjon av en informasjonspakke på fem nordiske språk. Målgruppen er barn og unge i alderen 13-18 år. Nordisk barne- og ungdomskomite vil bli involvert i arbeidet.

- *Internasjonal konferanse om hatefulle ytringer 21. juni 2017 i Stavanger*
21. juni arrangerer Norge under sitt formannskap en konferanse om hatefulle ytringer. Både nordiske og internasjonale eksperter, forskere, sivilt samfunn, media og myndigheter vil delta, for å dele kunnskap om temaet og erfaringer fra arbeid mot hatefulle ytringer. Kjønnsbaserte hatefulle ytringer og ungdomsperspektivet blir særlig vektlagt. Kartleggingen til NIKK og informasjonsmaterialet til ungdom vil lanseres under konferansen.

Med hilsen

Torbjørn Røe Isaksen

Vedlegg: Oversikt over nordiske aktører og innsatser i arbeidet for demokrati, inkludering og sikkerhet i utdanningssektoren

